

Warszawa, 17-01-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.511.1047.2022.KB

Pani Magdalena Rzeczkowska

Minister Finansów

Via ePUAP

Szanowna Pani Minister!

Pragnę poinformować, że w trakcie spotkania z przedstawicielkami Fundacji „Rodzić po ludzku”, które odbyło się w moim Biurze w grudniu 2022 r. i poświęcone było m.in. problemowi wykluczenia menstruacyjnego, zwrócono mi uwagę na kwestię stawki podatku VAT na tzw. kubeczki menstruacyjne.

W dniu 9 sierpnia 2019 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług wprowadzającą m.in. nową matrycę stawek VAT oraz wiążącą informację stawkową (Dz. U. poz. 1751, ze zm.). Od 1 lipca 2020 r. towary dla potrzeb podatku VAT są oznaczane przy użyciu Nomenklatury scalonej (CN) lub Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB). Wyszła zatem z użycia stosowana dotychczas Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług (PKWiU 2008).

Z uzasadnienia do projektu ustawy wprowadzającej zmianę stawek VAT¹ wynika, że w miarę możliwości zastosowano jedną stawkę podatku dla całych działów CN. W praktyce jednak okazało się, że od tej zasady jest wiele wyjątków. Wyjątek ten dotyczy także artykułów higienicznych dla kobiet mających zastosowanie w czasie menstruacji.

---

¹ Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy – Ordynacja podatkowa, druk nr 3255.

Większość produktów wykorzystywanych do tego celu objętych jest stawką VAT w wysokości 5%, za wyjątkiem tzw. kubeczków menstruacyjnych objętych stawką 23%.

W odniesieniu do artykułów higienicznych jedną stawką VAT 5% objęto produkty klasyfikowane w CN 9619 00 – tj. podpaski higieniczne (wkładki) i tampony, pieluchy i wkładki dla niemowląt oraz podobne artykuły, z dowolnego materiału. Tym samym obniżono stawkę VAT z 8% do 5% dla artykułów higienicznych takich jak podpaski, tampony higieniczne, czy pieluchy.

Jednocześnie - jak wynika z odpowiedzi resortu finansów z dnia 20 marca 2020 r. na interpelację poselską nr 2339 kubeczki menstruacyjne nie są objęte obniżoną stawką podatku VAT. Są one, co do zasady, klasyfikowane jako artykuły higieniczne z tworzyw sztucznych (CN 3924). W ocenie resortu finansów - nowa matryca stawek VAT, nie objęła produktów z tej kategorii obniżoną stawką VAT.

Powoduje to, że cena jednostkowa produktu jest o wiele wyższa w porównaniu do innych artykułów higienicznych stosowanych w czasie menstruacji, można zatem uznać, że jest on artykułem trudno dostępnym pod względem ekonomicznym.

Pragnę zauważyć, że problem dostępności artykułów higienicznych dla kobiet w czasie menstruacji został dostrzeżony na szczeblu unijnym, zainicjowano również debatę na ten temat na szczeblu krajowym. W czerwcu 2021 r. Parlament Europejski w rezolucji dotyczącej praw reprodukcyjnych² postulował zapewnienie potrzebującym darmowych środków higieny, wskazując, że zapobieganie ubóstwu menstruacyjnemu jest zadaniem pilnym. Wezwano do podjęcia działań zwiększających świadomość w zakresie korzyści płynących ze stosowania podczas menstruacji produktów higienicznych wielokrotnego użytku w porównaniu z produktami jednorazowego użytku oraz zwiększenia dostępności tych produktów. W Rezolucji zawarto również postulat skorzystania przez kraje członkowskie z elastyczności wprowadzonej w Dyrektywie w sprawie podatku VAT i zastosowaniu zwolnień lub zerowych stawek podatku VAT na te podstawowe towary pierwszej potrzeby. Oszacowano, że jedna na dziesięć kobiet w Europie ma problem z dostępem do środków higieny w czasie menstruacji. To wykluczenie dodatkowo pogłębia dyskryminujące kobiety opodatkowanie artykułów higieny menstruacyjnej w UE.

---

² Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie sytuacji w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz praw w tej dziedzinie w UE w kontekście zdrowia kobiet (2020/2215(INI)) (2022/C 81/04), Dz.U.UE C z dnia 18 lutego 2022 r.

Potrzebę wprowadzenia systemowych rozwiązań i zwiększenia dostępności tych artykułów podkreślono również w czasie konferencji Senackiego Zespołu „Zdrowie Polaków”, zorganizowanej w dniu 7 czerwca 2022 r. w Senacie³.

Jak zauważono w Rezolucji, unijne prawo daje państwom członkowskim względną swobodę, jeśli chodzi o regulowanie stawek podatku na produkty higieniczne dla kobiet. Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U.UE.L.2006.347.1, dalej: „Dyrektywa”) określa ramy stawek VAT w UE, ale pozostawia rządowi krajowemu wybór ustalenia liczby i poziomu wybranych przez siebie stawek.

Podstawowa stawka VAT stosowana we wszystkich państwach członkowskich w odniesieniu do towarów i usług wynosi co najmniej 15 %. Zgodnie jednak z art. 98 Dyrektywy państwa członkowskie mogą stosować jedną stawkę obniżoną lub dwie stawki obniżone wynoszące co najmniej 5 % w odniesieniu do określonych towarów lub usług wymienionych w załączniku III do Dyrektywy.

W pkt (3) załącznika III Dyrektywy do towarów, do których można zastosować stawki obniżone zostały zaliczone produkty farmaceutyczne stosowane do celów medycznych i weterynaryjnych, w tym produkty używane do celów antykoncepcyjnych, higieny osobistej dla kobiet oraz chłonne środki higieniczne.

Ponadto zgodnie z motywem (6) Dyrektywy Rady 2022/542 z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie zmiany dyrektyw 2006/112/WE i 2020/285 w zakresie stawek podatku od wartości dodanej przewidziano dla państw członkowskich możliwość stosowania stawki obniżonej niższej niż stawka minimalna 5 % do dostaw towarów lub świadczenia usług ujętych w maksymalnie siedmiu punktach w załączniku III do Dyrektywy 2006/112/WE, wybranych spośród dostaw towarów i świadczenia usług uznawanych za zaspokajające podstawowe potrzeby, tj. związanych m.in. z dostawą produktów leczniczych, produktów farmaceutycznych, produktów zdrowotnych i higienicznych lub spośród innych dostaw towarów i świadczenia usług ujętych w załączniku III do Dyrektywy 2006/112/WE, do których inne państwa członkowskie stosują stawki obniżone niższe niż stawka minimalna 5 % lub zwolnienia z prawem do odliczenia VAT naliczonego, pod warunkiem zachowania stosownych terminów.

---

³ <https://www.senat.gov.pl/aktualnoscilista/art,14817,zespol-zdrowie-polakow-nt-zdrowia-i-higieny-menstruacyjnej.html>, dostęp 9 stycznia 2023 r.

Dodatkowo pragnę wskazać, że stosowanie obniżonych stawek podatku VAT jest jednym z instrumentów polityki społecznej, w tym również ograniczania ubóstwa menstruacyjnego. W tym kontekście trudno znaleźć uzasadnienie dla obniżania stawek podatku VAT dla części artykułów higienicznych dla kobiet z pominięciem pozostałych produktów do tego przeznaczonych. Jak wskazałem wyżej wprowadzenie nowej matrycy stawek VAT oparte było na przyjęciu jednej (takiej samej) stawki podatku dla całych – w miarę możliwości i przy racjonalności systemu – działów CN i miało na celu likwidację pewnych niekonsekwencji w dotychczasowym stosowaniu stawek, gdzie podobne towary (towary takiej samej kategorii) były czasem opodatkowane według różnych stawek – 5%, 8% i 23%. W założeniu bowiem dążono do ujednoczenia opodatkowania całych grup towarowych, jak również generalnego obniżania stawek podatku dla produktów niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka.

Nie ulega zatem wątpliwości, że objęcie tą samą stawką podatku VAT (5%) wszystkich artykułów higienicznych stosowanych w czasie menstruacji przyczyniłoby się do ograniczenia zjawiska jakim jest tzw. ubóstwo menstruacyjne oraz byłoby proekologiczne. Kubeczki menstruacyjne to produkt wielorazowego użytku przyjazny dla skóry jak i środowiska.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 16 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r., poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie oraz o informację, czy Ministerstwo Finansów rozważa podjęcie prac legislacyjnych i dokonanie stosownej korekty matrycy stawek VAT i klasyfikacji we w/w zakresie.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1. Pan Poseł Andrzej Kosztowniak

Przewodniczący Komisji Finansów Publicznych Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

e-mail: Andrzej.Kosztowniak@sejm.pl

2. Pan Senator Kazimierz Kleina

Przewodniczący Komisji Budżetu i Finansów Publicznych

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

e-mail: biuro@kazimierzkleina.pl

3. Pan Poseł Rajmund Miller

Przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. Zdrowia Publicznego

e-mail: Rajmund.Miller@sejm.pl

4. Pani Senator Beata Małecka - Libera

Przewodnicząca Senackiego Zespołu „Zdrowie Polaków”

e-mail: kz@senat.gov.pl